

KANSALAISPULSSI 4_2020

Valtioneuvoston kanslia on tilannut Tilastokeskukselta nopealla aikataululla toistaiseksi toistettavan kyselyn liittyen vallitseviin Korona-epidemian aiheuttamiin poikkeusoloihin. Kyselyn nimi on "Kansalaispulssi" ja siinä kysytään kansalaisten mielipiteitä mm. viranomaisten toiminnasta, vastaajan omasta mielialasta, luottamuksesta tulevaisuuteen, ohjeiden noudattamisesta, muiden auttamisesta ja siitä, miten hyvin kokee saaneensa informaatiota.

Kysely toteutetaan verkkokyselynä. Verkkolomake tehdään Webropolilla ja kyselyyn on mahdollista vastata älypuhelimien kautta. Keruun päätyttyä aineisto ajetaan Webropolin järjestelmästä Tilastokeskuksen tutkijoiden koneille tarkistettavaksi ja käsiteltäväksi. Aineistonkeruu toteutetaan suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi.

Kansalaispulssin neljännellä kierroksella kyselyn lopussa oli Suomen ympäristökeskuksen (SYKE) toimeksiannosta viisi vesistöjen tilaan liittyvää kysymystä.

Otoksen muodostaminen ja rakenne

IV-kierroksen otos muodostettiin Tilastokeskuksen työvoimatutkimukseen ajalla 29.4. – 12.5. vastanneista manner-suomalaisista kohdehenkilöistä. Heistä 2 512 kohteelle oli ajantasainen ja kriteerit täyttävä puhelinnumero (ainoa tai oikeaksi todettu, eikä salaiseksi merkitty, matkapuhelinnumero).

Työvoimatutkimus on otostutkimus, jonka avulla tilastoidaan 15–74-vuotiaan väestön työmarkkinoille osallistumista, työllisyyttä, työttömyyttä ja työaikaa kuukausittain, neljännesvuosittain ja vuosittain. Tutkimuksen otokseen kuuluu joka kuukausi noin 12 000 henkilöä. Työvoimatutkimuksen otos poimitaan ositetulla satunnaisotannalla väestön keskusrekisteriin perustuvasta Tilastokeskuksen väestötietokannasta kahdesti vuodessa. Tutkimus on puhelinhaastatteluina toteutettava paneelitutkimus, jossa samaa henkilöä haastatellaan viisi kertaa.

Tiedonkeruu

Lomake

Kyselyn sisältö toistuu kierroksittain melko samanlaisena. VNK toimitti Tilastokeskukselle kysymykset ja lomaketta muokattiin yhteistyössä. Verkkolomakkeen testaamiseen osallistui Tilastokeskuksen tutkijoiden lisäksi myös tilaaja. Kysymykset käännettiin Tilastokeskuksessa ruotsin- ja englanninkielelle.

Tiedonkeruun kulku, vastausosuus ja kato

Otokseen kuuluville lähetettiin tekstiviestillä kutsu ja henkilökohtainen suoralinkki verkkolomakkeelle. Muistutusviestit lähetettiin vastaamattomille vuorokauden kuluttua. Suurin osa vastauksista saatiin ensimmäisten kahden vuorokauden kuluessa.

Kierros	Kenttäaika	Otos	Hyväksytyt vastaukset	Lopullinen vastausosuus
1-kierros	2.4. (to) - 5.4. (su)	2 911	1 240	42,6 %
2-kierros	16.4. (to) - 19.4. (su)	2 283	1 146	50,2 %
3-kierros	29.4. (ke) - 3.5. (su)	2 364	1 164	49,2 %
4-kierros	14.5. (to) - 17.5. (su)	2 512	1 111	44,2 %

Aineiston toimittaminen

Aineisto toimitettiin asiakkaalle Excel-taulukoina. Vastaajien avoimet kommentit toimitettiin sellaisinaan taulukoiden liitteenä.

Vastaajat

Kyselyn otoksessa mukana olleet ovat ensin vastanneet Työvoimatutkimukseen ja toisekseen suostuneet jatkotutkimukseen.

Liitteen 1 taulukoista nähdään, miten vastanneet jakautuvat väestöryhmittäin. Naiset vastasivat jälleen aktiivisemmin kuin miehet. Maantieteellisesti katsoen korkein vastausosuus oli nyt Pohjois-Pohjanmaalla, Uudellamalla ja Etelä-Karjalassa (47-49 %), matalin Kainuussa (25 %). Ikäryhmittäin heikoiten vastasivat kaikkein nuorimmat (alle 30-vuotiaat) ja kaikkein iäkkäimmät (70-74 -vuotiaat). Aineistossa on havaittavissa koulutukseen liittyvä osallistumattomuuden trendi, joka näkyy siinä, että perusasteen varassa olevat vastasivat hieman heikommin kuin korkea-asteen koulutuksen omaavat. Tämä trendi vaikuttaisi korostuvan verkkotiedonkeruussa.

Painotus

Vastausaineisto (1 111 henkilöä) painotettiin vastaamaan tutkimuksen perusjoukkoa (15-74 – vuotiaat mannersuomalaiset) ja painotuksessa väestötietoina käytettiin maaliskuun lopun tietoja (4 108 333 henkilöä). Aineiston kullekin vastanneelle muodostettiin korottava ja vastauskatoa oikaiseva estimointipaino (muuttuja PAINO). Korottavuus mahdollistaa sen, että laskettaessa kokonaismääräestimaatteja tulokset ovat tarkastelussa kohdeperusjoukon tasolla. Tällöin painokerroin voidaan tulkita niin, että tutkimukseen osallistunut henkilö edustaa painonsa osoittaman määrän henkilöitä perusjoukossa.

Aineiston painotuksen lähtökohtana oli peruspainot, jotka muodostettiin jakamalla perusjoukon koko vastanneiden määrällä, eli peruspainoksi muodostui kaikille vastanneille 4 108 333 / 1 111.

Painojen kalibroinnissa peruspainoja muunnettiin niin, että painojen avulla kyselyyn vastanneet edustavat perusjoukkoa käytettyjen kalibrintimuuttujien suhteen. Kalibrintimuuttujina (liite 2) olivat sukupuoli, alue, 5-vuotisikäryhmä ja koulutusaste. Kalibrointiin käytettiin SAS-makro-ohjelmaa (Ranskassa kehitetty CALMAR2-makro).

Tulokset

Tulokset ovat Excel-taulukoissa suorina jakaumina ja ristiintaulukointeina sukupuolen, ikäryhmän (15-vuotisryhmät), kotitalouden rakenteen, nuorimman lapsen iän ja suuralueen mukaan, sisältäen soluttaiset vastaajien lukumäärät, painotetut vastaajamäärät (estimaatit) ja riviprosentit (prosenttiosuudet).

Tulosten tulkitsemista varten mukana on myös ”prosenttiosuuden virhemarginaali”-taulukko. Prosenttiosuuden virhemarginaali (ts. 95%:n luottamusväli) riippuu vastanneiden lukumäärästä ja ko. prosenttiosuudesta. Tuloksia voi arvioida myös solukohtaisten vastanneiden lukumäärien pohjalta soveltamalla työvoimatutkimuksessa käytettäviä Eurostatin julkaisurajoja:

- Luvut voidaan julkaista, kun solussa on vastaajia vähintään 20
- Luvut ovat epätarkkoja ja ne voidaan julkaista varoituksen kera, kun solussa on vastaajia 10-19
- Luvut ovat hyvin epätarkkoja ja ne peitetään (ei julkaista), kun solussa on alle 10 vastaajaa

Asteikollisille kysymyksille on muodostettu taustamuuttujittain keskiarvo ja sen luottamusvälin alaraja (LV_ala) ja yläraja (LV_yla), jotta on mahdollista muodostaa mielikuva vastaajien

keskimääräisestä mielipiteestä. Yhteenvetotaulukoissa on ilmoitettu myös keskiarvon taustalla olevien mielipiteiden määrä (vastanneet).

Keskiarvoa kannattaa käyttää mielipideasteikon yhteydessä harkiten. Käytäntö on osoittanut, että keskiarvot antavat useimmissa tapauksissa oikeansuuntaisen ja käyttökelpoisen arvion keskimääräisestä mielipiteestä, mutta mielipiteiden jakauma kannattaa kuitenkin aina tarkistaa taulukoista, joka sisältävät kysymyksittäin eri mielipiteiden lukumäärät ja prosentit. Keskiarvoja muodostettaessa on lisäksi huomioitava, että EOS-vastaukset on rajattava laskennan ulkopuolelle.

Esimerkkinä keskiarvon muodostaminen kysymykselle Q1 (Kuinka oikeudenmukaisena pidät suomalaista yhteiskuntaa tällä hetkellä?) 2. kyselyssä. Yhteenvetotaulukoiden keskiarvoja muodostettaessa oli tarpeen huomioida painokerroimen vastauskatoa oikaiseva vaikutus, jota voidaan havainnollistaa muodostamalla ns. analyysipaino, josta on poistettu korottava vaikutus ja jonka arvot vaihtelevat ykkösen molemmin puolin. Suurimmat analyysipainot (1,8) osuvat 20-30-vuotiaille miesvastaajille, jotka ovat perusasteen koulutuksen varassa. Pienimmät analyysipainot (0,6) on puolestaan korkea-asteen koulutuksen omaavilla 60-65-vuotiailla naisvastaajilla. Kun lasketaan analyysipainolla painotettu keskiarvo kysymykselle Q1, saadaan tulokseksi 7,58. Mikäli muodostamme vertailun vuoksi keskiarvon ilman painokerrointa, saamme tulokseksi 7,64. Se saadaan perinteisesti aritmeettisena keskiarvona (vastausten summa jaettuna vastanneiden lukumäärällä). Kysymykseen Q1 vastasi 1 122 henkilöä, kun EOS-vastaukset on rajattu pois.

Sykelle toimitettiin vesistöjen tilaan liittyvien kysymyksiä tulokset painotettuina suorina jakaumina.

LIITE 1 Kansalaispulssi 4_2020 -kysely. Otos, vastanneet ja vastausosuudet eri väestöryhmissä.

	Otos	Vastanneet	Vastaus-%
Yhteensä	2512	1111	44.2
Sukupuoli			
Mies	1182	437	37.0
Nainen	1330	674	50.7
Ikäryhmä			
15-19 -vuotiaat	159	59	37.1
20-24 -vuotiaat	134	54	40.3
25-29 -vuotiaat	163	68	41.7
30-34 -vuotiaat	197	87	44.2
35-39 -vuotiaat	190	81	42.6
40-44 -vuotiaat	220	109	49.5
45-49 -vuotiaat	190	90	47.4
50-54 -vuotiaat	252	109	43.3
55-59 -vuotiaat	227	98	43.2
60-64 -vuotiaat	284	142	50.0
65-69 -vuotiaat	254	119	46.9
70-74 -vuotiaat	242	95	39.3
Maakunta			
Uusimaa	726	347	47.8
Varsinais-Suomi	213	92	43.2
Satakunta	108	47	43.5
Kanta-Häme	79	32	40.5
Pirkanmaa	232	107	46.1
Päijät-Häme	97	43	44.3
Kymenlaakso	83	37	44.6
Etelä-Karjala	51	24	47.1
Etelä-Savo	75	34	45.3
Pohjois-Savo	118	48	40.7
Pohjois-Karjala	76	24	31.6
Keski-Suomi	117	54	46.2
Etelä-Pohjanmaa	102	41	40.2
Pohjanmaa	98	37	37.8
Keski-Pohjanmaa	38	16	42.1
Pohjois-Pohjanmaa	166	82	49.4
Kainuu	32	8	25.0
Lappi	101	38	37.6
Suuralue			
Helsinki-Uusimaa	726	347	47.8
Etelä-Suomi	523	228	43.6
Länsi-Suomi	657	286	43.5
Pohjois- ja Itä-Suomi	606	250	41.3

19.5.2020

LIITE 2. Kalibrointimuuttajat

Sukupuoli

1 = Mies

2 = Nainen

Alue muodostettiin suuralueista (pois lukien Ahvenanmaan maakunta)

1 = Helsinki-Uusimaa

2 = Etelä-Suomi

3 = Länsi-Suomi

4 = Pohjois- ja Itä-Suomi

5-vuotiskäryhmä

15 - 19 45 - 49

20 - 24 50 - 54

25 - 29 55 - 59

30 - 34 60 - 64

35 - 39 65 - 69

40 - 44 70 - 74

Koulutusaste

1 = Perusaste

2 = Keskiaste

3 = Korkea-aste